

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

528

Vragen van het lid **Karabulut** (SP) aan de Minister van Buitenlandse Zaken over *de mensenrechtensituatie in Egypte* (ingezonden 16 oktober 2018).

Antwoord van Minister **Blok** (Buitenlandse Zaken) (ontvangen 6 november 2018).

Vraag 1

Bent u bekend met het oordeel van Amnesty International en Human Right Watch over massale mensenrechtenschendingen in Egypte en straffeloosheid voor daders?¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Hoe beoordeelt u het gegeven dat honderden demonstranten in oneerlijke massaprocessen, waarbij op grote schaal en op systematische wijze marteling wordt ingezet om schuldbekenenissen te verkrijgen, tot jarenlange gevangenisstraffen en zelfs de doodstraf zijn veroordeeld?

Antwoord 2

Voor het standpunt van het Kabinet ten aanzien van de uitspraken in de *Raba'a sit-in dispersal* zaak verwijs ik u graag naar de beantwoording van de Kamervragen van het lid Kuzu (DENK), d.d. 12 oktober 2018. Daarin stelde het Kabinet ondermeer dat het met zorg kennis heeft genomen van de vonnissen, dat Nederland de zaak de afgelopen jaren nauwlettend heeft gevolgd (o.m. door het bijwonen van zittingen door de Nederlandse ambassade), dat het Kabinet principieel tegenstander is van de doodstraf, dat – mede op aandringen van Nederland – de woordvoerder van Hoge Vertegenwoordiger Mogherini haar zorgen uitte over de procesgang en vonnissen en dat ik mijn zorgen over de procesgang en vonnissen heb aangekaart tijdens mijn

¹ Egypt: Death sentences and heavy prison terms handed down in disgraceful mass trial, <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2018/09/egyptdeath-sentences-and-heavy-prison-terms-handed-down-in-disgraceful-mass-trial/>, 8 september 2018 & Egypt: No Justice for Rab'a Victims 5 Years on; Impunity for Officers; Unfair Mass Trials for Survivors, <https://www.hrw.org/news/2018/08/13/egypt-no-justice-raba-victims-5-years>, 13 augustus 2018 & Egypt, Events of 2017, <https://www.hrw.org/world-report/2018/country-chapters/egypt>, 2017.

ontmoeting met de Egyptische Minister van Buitenlandse Zaken in de marges van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties in september jl.

Vraag 3

Klopt het dat naast demonstranten ook journalisten en zelfs kinderen zijn veroordeeld in deze massaprocessen?

Antwoord 3

Eén van de veroordeelden is fotojournalist Mahmoud Abu Zeid, bekend als Shawkan. Hij werd in augustus 2013 gearresteerd tijdens de ontruiming van het *Raba'a al-Adawiyya* plein in Caïro, waar zitprotesten gaande waren. Hij was daar om foto's te nemen van de demonstratie voor persbureau *Demotix*. Er zijn daarnaast 22 minderjarige verdachten veroordeeld tot tien jaar jeugddetentie.

Vraag 4

Kunt u bevestigen dat niet één lid van de veiligheidsdiensten door de Egyptische autoriteiten is veroordeeld voor de massamoord waarbij vele honderden demonstranten vijf jaar geleden om het leven kwamen? Wat vindt u hiervan?

Antwoord 4

Sinds het vertrek van president Morsi in 2013 voert de Egyptische regering een campagne tegen het inmiddels verboden Moslimbroederschap. Bij verschillende demonstraties zijn leden van het Moslimbroederschap om het leven gekomen, onder meer op 14 augustus 2013 tijdens de ontruiming van de zitprotesten op het *Raba'a al-Adawiyya* plein toen er onder aanhangers van president Morsi en Egyptische veiligheidstroepen honderden mensen om het leven zijn gekomen. Voor het optreden tijdens deze ontruiming zijn geen leden van de veiligheidsdiensten veroordeeld. Wel zijn er vier officieren veroordeeld voor een incident waarbij een traangasgranaat in een arrestantenbus werd gegooid en meerdere arrestanten de dood vonden. De door de regering ingestelde mensenrechtenraad (*National Council for Human Rights*) kwalificeerde de ontruiming van de zitprotesten in een rapport van 20 maart 2014 als «legaal», maar tekende daar bij wel aan dat er te snel geweld is ingezet volgend op de waarschuwing, waardoor de demonstranten onvoldoende tijd hadden om vrijwillig de locatie te verlaten. Het Kabinet acht het tegengaan van straffeloosheid van groot belang. Dit vormt een belangrijk thema in onze dialoog met Egypte.

Vraag 5

In hoeverre is immuniteit van strafvervolgving voor leden van veiligheidsdiensten in de Egyptische wet vastgelegd?

Antwoord 5

Immuniteit voor de veiligheidsdiensten is niet in de Egyptische wet vastgelegd. In de praktijk vindt echter zelden vervolging plaats. In juli 2018 nam het Egyptische parlement de «*Law concerning the Treatment of Some Senior Officers of the Armed Forces*» aan. Artikel vijf van deze wet verbiedt het openen van een onderzoek tegen door de president aangewezen officieren voor handelingen begaan in hun officiële hoedanigheid in de periode tussen 3 juli 2013 en 10 januari 2016, de periode tussen het vertrek van president Morsi en het aantreden van het nieuwe parlement.

Vraag 6

Deelt u de analyse dat de massamoord in augustus 2013, in de plaats Rab'a, waarschijnlijk aan te merken is als een misdaad tegen de menselijkheid? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 6

Het kabinet erkent de legitieme veiligheidsbehoefte van de Egyptische autoriteiten, maar is tegelijkertijd van mening dat deze hand in hand moet gaan met respect voor de mensenrechten. Egyptenaren moeten vreedzaam kunnen demonstreren en zich kunnen verenigen. Mensenrechten zoals de vrijheid van vergadering, de vrijheid van meningsuiting en persvrijheid

vormen belangrijke randvoorwaarden voor een stabiele samenleving. Tot op heden hebben internationale gerechts- en strafhoven de gebeurtenissen in Raba'a niet als misdadig tegen de menselijkheid bestempeld.

Vraag 7

Deelt u de mening dat de mensenrechtensituatie in Egypte geen ruimte laat voor nauwere betrekkingen tussen Nederland en de Europese Unie (EU) met Egypte? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 7

Het Kabinet hecht aan het onderhouden van goede betrekkingen met de buurlanden van de Europese Unie, waaronder Egypte. Leidraad bij de betrekkingen tussen de EU en Egypte zijn het EU-associatieverdrag en de in 2017 vastgestelde Partnerschapsprioriteiten. De steun voor democratisering en sociaaleconomische ontwikkeling zijn hier onderdeel van. Het Kabinet vindt het belangrijk dat binnen de relatie met Egypte ruimte is om zorgpunten, waaronder de mensenrechtensituatie, te bespreken. Een stabiel en welvarend Egypte is een rechtstreek belang voor Europa en Nederland. Door goede betrekkingen te onderhouden, waarin ruimte is voor stevige dialoog en kritiek, kan een positieve bijdrage worden geleverd aan het verbeteren van de situatie in Egypte, waaronder ook de mensenrechtensituatie.

Vraag 8

Bent u bereid contact op te nemen met uw Egyptische collega, eventueel in EU-verband, om aan te dringen op nieuwe, eerlijke processen, het niet uitvoeren van de opgelegde doodstraffen en het vervolgen van daders van de massamoord tegen demonstranten in 2013? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 8

Nederland werkt bilateraal en in EU-kader aan een constructieve dialoog met de Egyptische autoriteiten waarbij de nadruk ligt op het belang een balans te vinden tussen legitieme anti-terrorismemaatregelen van de Egyptische regering en het garanderen van fundamentele vrijheden en respect voor mensenrechten. In mijn gesprek met mijn Egyptische ambtsgenoot Shoukry in de marges van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties in New York deelde ik onder andere mijn zorgen over de uitspraak in de *Raba'a sit-in dispersalzaak*.

Het kabinet zet zich in bredere zin, bilateraal en in EU-verband, in voor het tegengaan van straffeloosheid. Nederland heeft de rechtszaak over de *Raba'a sit-in dispersalzaak* gemonitord, samen met Duitsland, Canada, Noorwegen, Frankrijk, de Verenigde Staten en België. Daarnaast heeft het kabinet zorgen over deze zaak herhaaldelijk aangekaart bij de Egyptische autoriteiten. Voorts staat het kabinet achter de verklaring van de woordvoerder van Hoge Vertegenwoordiger Mogherini, waarin zorgen worden geuit over de terdoodveroordelingen en de procesgang.

Vraag 9

Kunt u deze vragen beantwoorden vóór 5 november 2018, wanneer een notaoverleg over mensenrechten staat gepland?

Antwoord 9

Ja.